

SAŽETAK IZ EL-IBANETUL KUBRE

IMAM IBN BETTAH EL-'UKBERI

٧٤ بَابُ التَّصْدِيقِ بِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى كَلَّمَ مُوسَى، وَبَيَانَ كُفْرِ
مَنْ جَحَدَهُ وَأَنْكَرَهُ

74. POGLAVLJE: POTVRDA, DA JE ALLAH TEBAREKE
VE TE'ALA, PRIČAO SA MUSAOM I OBJAŠNJENJE
KUFRA ONOGA KOJI TO PORIČE I ODBIJA

IZDAVAČ:

ENSARUD-DIN

www.el-islam.org

PRIPREMIO

عدنان بن يوسف أبو عزام

Rabi' el-evvel 1444

BIOGRAFIJA AUTORA "EL-IBANETUL KUBRA"

Ime: 'Ubejdullah bin Muhammed bin Muhammed bin Hamdan el-'Ukbari

Kunja: Ebu `Abdullah

Poznat kao: Ibn Bettah

Rođen: 304 n.H u Ukbari

Preselio: 387 n.H, rahimehullah.

Njegovi učenjaci:

Ebu Kasim el-Beghavi, Muhammed bin Muhalled el- `Attar, Muhammed bin Ahmed bin Thabit el-'Ukbari itd.

Njegovi učenici:

Ahmed el-`Atiki, Ebu Nu'ajm el- Esbahani, Muhammed bin ebi el-Fevaris, Ebu Ali bin Šihab el-'Ukbari, Ebu Muhammed el-Dževhari

Najpoznatija djela:

- Es-Sunen
- El Ibanetul Kubrah i el- Ibanetus-Sughra
- Et Teferrud vel `Uzlah
- El-Manasik itd.

Rekao je Ebu Mes'ud Ahmed El-Bedžali, sin od Ebu Sa'da el-Isma'ilija:

"Voleo sam hanbelije od prvog dana kada sam sreo Ibn Bettah."

["Tebakatu-l-Hanabilah", 3/257]

٧٤ بَابُ التَّصْدِيقِ بِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى كَلَّمَ مُوسَى، وَبَيَانَ كُفْرٍ مَنْ جَحَدَهُ وَأَنْكَرَهُ

74. POGLAVLJE: POTVRDA, DA JE ALLAH TEBAREKE VE TE'ALA, PRIČAO SA MUSAOM¹ I OBJAŠNJENJE KUFRA ONOGA KOJI TO PORIČE I ODBIJA

---

¹ Rekao je Imam Ebu Sa'îd Ed-Darimi [200-280 n.H], rahimehullah:

ونكفروهم - أيضا - بكفر مشهور، وهو: تكذيبهم بنص الكتاب، أخبر الله تبارك وتعالى: أن القرآن كلامه، وادعت الجهمية؛ أنه خلقه. وأخبر الله تبارك وتعالى: أنه: (كلم موسى تكليما). وقال هؤلاء: لم يكلمه الله بنفسه، ولم يسمع موسى نفس كلام الله؛ إنما سمع كلاما خرج إليه من مخلوق.

„i tekfirmo ih također, kufrom kome je svakome poznat, a to je: tekzib (poricanje) dokaza iz knjige. Pa nas je Allah obavijestio, da je Kur'an Govor, a džehmijje pozivaju u: da je stvorenje. Pa je Allah obavijestio: „(Allah) je sa Musaom direktno razgovarao.“ I kažu oni (tj. džehmijje): „Allah nije sam sa Svojim bićem pričao, niti je Musa čuo sa svojim bićem Allahov govor, čuo je govor koji je izašao iz stvorenja.“

I rekao je također:

وقال إبراهيم: بل فعله كبيرهم هذا، فاسألوهم إن كانوا ينطقون (الأنبياء ٦٣) الآية إلى قوله: أفلا تعقلون (الأنبياء ٦٧) فلم يعب إبراهيم أصنامهم وآلهتهم التي يعبدون بالعجز عن الكلام إلا وأن إلهه متكلم

„On Ibrahim alejhi selam je rekao:

„To je učinio ovaj najveći od njih. Pitajte ih ako umiju (ako su u stanju) govoriti“, sve do: „Zašto se ne opametite?“ ... „Ibrahim alejhi selam, je njihove kipove i božanstva, koja nisu bili u stanju da govore – izrugivao, jer je Ibrahimov Allah naprotiv govoreći.“

[“Redd alel-džehmijje”]

Rekao je Imam ibn Bettah (387 n.H), rahimehullah:

أَعْلَمُوا رَحِمَهُمُ اللَّهُ أَنَّهُ مَنْ زَعَمَ أَنَّهُ عَلَى مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَدِينِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَّهُ مِنْ أَهْلِ شَرِيعَةِ الْإِسْلَامِ ثُمَّ جَدَّ أَنَّ اللَّهَ كَلَّمَ مُوسَى، فَقَدْ أَبْطَلَ فِيمَا أَدْعَاهُ مِنْ دِينِ الْإِسْلَامِ، وَكَذَّبَ فِي قَوْلِهِ: إِنَّهُ مِنَ الْمُسْلِمِينَ، وَرَدَّ عَلَى اللَّهِ قَوْلَهُ، وَكَذَّبَ بِمَا جَاءَ بِهِ جِبْرِيلُ إِلَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَرَدَّ الْكِتَابَ وَالسُّنَّةَ وَاجْتِمَاعَ الْأُمَّةِ، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ {وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا} [النساء: 164]، وَقَالَ {وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ} [الأعراف: 143]، وَقَالَ {إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي} [الأعراف: 144]، وَقَالَ {إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي} [طه: 14]، وَقَالَ {يَا مُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ} [الثلث: 9]، وَقَالَ {يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} [القصص: 30]، وَقَالَ {يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ} [طه: 12]، وَقَالَ {هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِي الْمُقَدَّسِ} [النازعات: 15]

"Znajte, Allah vam se smilovao, da onaj koji tvrdi da je na vjeri Ibrahima i na vjeri Muhammeda ﷺ, i da je od sljedbenika šerijata, a zatim negira da je Allah sa Musaom razgovarao², (taj) je na taj

2

Rekao je Ebu Sa'id Ed-Darimi, [200-280 n.H], rahimehullah:

قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَاللَّهُ الْمُتَكَلِّمُ أَوْلًا وَأَخْرَأَ، لَمْ يَزَلْ لَهُ الْكَلَامُ، إِذْ لَا مُتَكَلِّمَ غَيْرَهُ، وَلَا يَزَالُ لَهُ الْكَلَامُ إِذْ لَا يَبْقَى مُتَكَلِّمٌ غَيْرُهُ، فَيَقُولُ: {لَمِنَ الْمَلِكِ الْيَوْمَ} [غافر: 16] أَنَا الْمَلِكُ، أَيْنَ مُلُوكُ الْأَرْضِ؟ فَلَا يَتَكَلَّمُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا مَنْ يُرِيدُ إِطْطَالَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ، وَكَيْفَ يَعْجِزُ عَنِ الْكَلَامِ مَنْ عَلَّمَ الْعِبَادَ الْكَلَامَ، وَأَنْطَقَ الْأَنَامَ؟ .

„Allah je Onaj koji priča (El-Mutekellim), od početka i do kraja. On je već od uvijek pričao i tada, kada pored Njega nije nikoga bilo koji je pričao. I On će zauvijek pričati. I kada mimo Njega više nema nikoga koji priča, On će reći: Kome vlast sada pripada? [i kao u poznatom hadisu će reći: „ Ja sam Melik (vladar), gdje su vladari ovog svijeta?]. Pa niko ne negira Allahov Govor, osim onaj koji želi da odbije ono, što je Allah objavio. Pa kako ne može biti u stanju da priča, osim Onaj, koji je Svoje robove podučavao da pričaju i njima dozvolio da pričaju?!”

قَالَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ: {وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا} [النساء: 164] . فَهَذَا لَا يَحْتَمِلُ تَأْوِيلًا غَيْرَ نَفْسِ الْكَلَامِ، وَقَالَ لِمُوسَى: {إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي} [الأعراف: 144]

„I Allah je u Svojoj Knjizi rekao: „A Allah je neminovno sa Musaom razgovarao“, pa tu nema drugi način tumačenja/shvatanja – osim da je to Njegov Govor.”

وَقَالَ: {عَجَلًا جَسَدًا لَهُ خَوَارٌ، لَمْ يَرَوْا أَنَّهُ لَا يَكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا، اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ} [الأعراف: 148] قَالَ أَبُو سَعِيدٍ: فَبَنَى كُلُّ مَا ذَكَرْنَا تَحْقِيقَ كَلَامِ اللَّهِ وَتَبْيِيحَهُ نَصًّا بِمَا تَأْوِيلُ، فَفِيمَا عَابَ اللَّهُ بِهِ الْعَجَلَ فِي عَجْزِهِ عَنِ الْقَوْلِ وَالْكَلامِ بَيَانُ بَيْنَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ غَيْرُ عَاجِزٍ عَنْهُ، وَأَنَّهُ مُتَكَلِّمٌ وَقَاتِلٌ، لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ يَعِيبُ الْعَجَلَ بِشَيْءٍ هُوَ مُوجُودٌ بِهِ.

I rekao je zatim:

“I narod Musaov, poslije njegovog odlaska, izradi od nakita svoga kip teleta koje je rikalo i koje za božanstvo prihvati. Zar nisu vidjeli da im ono ne govori i da ih putem pravim ne vodi? Oni ga prihvatitše i zulumčari postaše.”

„U svačemu što smo naveli (od dokaza), je jasna izjava da je to Allahov Govor kao dodatna potvrda, bez ikakvog te`vila (tumačenja/okretanja kojeg/koji se razlikuje od vanjšinskog značenja ajeta). Pa kao što je Allah opisao za tele, da nije u stanju da progovori, (tu se) nalazi jasno objašnjenje – da Allahu taj opis nesposobnosti – nikako ne liči/pripada, nego da je On naprotiv Onaj koji priča (Mutekellim) i Onaj koji govori (Ka`il), jer On ne bih krivio tele za nešto – što se samo kod Njega nalazi (tj. sposobnosti da ne priča).”

I rekao je također:

وَقَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى: {إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ} [النحل: 40] . وَقَالَ هُوَ لَا: مَا قَالَ لِشَيْءٍ قَطُّ قَوْلًا وَكَلَامًا: كُنْ فَكَانَ، وَلَا يَقُولُهُ أَبَدًا، وَلَمْ يَخْرُجْ مِنْهُ كَلَامٌ قَطُّ، وَلَا يَخْرُجُ، وَلَا هُوَ يَقْدِرُ عَلَى الْكَلَامِ فِي دَعْوَاهُمْ، فَالصَّمُّ فِي دَعْوَاهُمْ وَالرَّحْمَنُ بِمَنْزِلَةٍ وَاحِدَةٍ فِي الْكَلَامِ، فَأَيُّ كُفْرٍ أَوْضَحَ مِنْ هَذَا.

način (ili preko tog puta) – uništio ono čemu se pripisuje. I slagao je sa tvrdnjom, da je od muslimana i odbio je Allahov Govor. I uspostavio je laž nad onome, sa čime je Džibril došao do Muhammeda ﷺ, i susprostavo se je Kur'anu, Sunnetu i idžma`u ummeta. Allah azze ve džell, je rekao:

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

„Allah je neminovno/direktno s Musaom razgovarao.“³

وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ

I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori,

„I rekao je Allah tebareke ve te'ala: “ Ako nešto hoćemo, Mi samo za to reknemo: "Budi!", i ono bude“ I rekli su oni: „Allah nikada nije pričao, ni rečenicu niti govor. I nikada nije rekao „Kun“ (budi) i „ono bude“ i On to nikada nije rekao. I nikada od Njega nije došao ikakav govor niti će ikada koji doći.“ I po njihovoj tvrdnji, On nije ni u stanju da priča. Pa je kip – po njihovom shvatanju – što se tiče kelama na istom stepenom sa Allahom. Koji kufr je jasniji od ovog?“ [*“Redd alel-Džehmijje”*].

حَدَّثَنَا أَبُو شُعَيْبٍ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ الْحُسَيْنِ الْحَرَّانِيُّ، ثنا مُحَمَّدُ بْنُ بَكَّارٍ، ثنا أَبُو مَعْمَرٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ مُعَاوِيَةَ قَالَ: «إِنَّمَا كَلَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ بِقَدْرِ مَا يُطِيقُ

مُوسَى مِنْ كَلَامِهِ، وَلَوْ تَكَلَّمَ بِكَلَامِهِ كَلَّمَهُ لَمْ يُطِيقْ شَيْءٌ

„Ebu Šu'ejb Abdullah ibn el-Hasan el-Harrani nam je prenio, Muhammed bin Bekkar nas je obavijestio, Ebu Ma'šar nas je obavijestio, od Abdurrahmana bin Muavije, koji je rekao:

„Zaista, Allah azze ve džell, je sa Musaom razgovarao, na način/sa mjerom koji je Musao mogao da izdrži od Njegovog Kelama. „Ako bih On tada sa Svojim cijelim Kelamom snjim razgovarao – on (tj. Musa) ne bih mogao to da izdrži

حَدَّثَنَا أَبُو بَكْرِ عَبْدَ اللَّهِ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْجَمِيدِ الْوَاسِطِيُّ قَالَ: ثنا عَبْدُ الْوَهَّابِ الْوَرَّاقُ قَالَ: ثنا أَبُو النَّضْرِ، عَنْ مَعْمَرٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ كَعْبٍ الْقُرَظِيِّ قَالَ: قَالَتْ بَنُو إِسْرَائِيلَ لِمُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا شَبَّهَتْ صَوْتِ رَبِّكَ تَعَالَى حِينَ كَلَّمَكَ قَالَ: شَبَّهَتْ صَوْتِ الرَّعْدِ حِينَ لَا يَتَرَجَعُ

“Ebu Bekr 'Abdullah ibn Muhammed ibn Abdul-Hamid el-Vasiti nas je obavijestio, a potom je rekao: Abdul-Vehhab el-Varrak nam je pričao, koji je rekao: Ebu En-Nadr nas je obavijestio, od Mu'ammera, od Muhammeda bin Ka'ba El-Kurazija, koji je rekao:

"Benu Israil su Musa`u rekli, alejhis-selam: "Sa čime možeš porediti Govor tvog Gospodara kada je sa tobom razgovarao?", Pa je rekao: "Slično kao zvuk groma kada se ne razširi."

أَلِ مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ رَحِمَهُ اللَّهُ: فِيمَا ذَكَرْتَهُ مِنْ هَذَا الْبَابِ مَقْنَعٌ لِمَنْ عَقَلَ عَنِ اللَّهِ جَلَّ اسْمُهُ وَعَنْ رَسُولِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَالْآثَارِ الْمَذْكُورَةِ أَنَّ اللَّهَ جَلَّ جَلَالُهُ كَلَّمَ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ تَكْلِيمًا، وَالْكَلامُ مِنَ اللَّهِ جَلَّ وَعَزَّ إِلَى مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ بِإِلَّا رَسُولٍ بَيْنَهُمْ

„I rekao je Muhammed ibn el-Hussejn:

„Ono što sam naveo o ovom poglavlju je dovoljno za onoga, koji ima čist razum o Allahu i o Svome Poslaniku ﷺ, kao od navedenim predajama, da je Allah sa Musaom razgovarao, i da je to Allahov Govor do Musa'a bez ikakvog prevodioca.“ [*“Kitab Eš-Šerija”, El-Edžurri*]

قَالَ مُوسَىٰ إِنَّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَتِي وَبِكَالِي خُذْ مَا آتَيْتَكَ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ

"O Musa", reče On, "Ja sam tebe, doista, nad drugima poslanicama Svojim i govorom Svojim odabranim učinio. Ono što ti dajem uzmi i zahvalan budi!"

إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي

Ja sam, uistinu, Allah, drugog boga osim Mene nema;

يُوسَىٰ إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

O Musa, Ja sam-Allah, Silni i Mudri!⁴

⁴ Ko tvrdi da Allah azze ve džell ne priča – (taj) obožava kipove:

حدثني أبو الحسن بن العطار، وقال: سمعت هارون بن معروف، يقول: من زعم أن الله عز وجل لا يتكلم، فهو يعبد الأصنام

"Prenio nam je Ebul Hassan ibn A'ttari Muhammed bin Muhammed da je rekao: "Čuo sam Haruna bin Marufa da je rekao:

"Ko tvrdi da Allah azze ve džell ne priča, **taj obožava kipove.**" [اثر 231, كتاب السنة - الإمام عبد الله بن الإمام أحمد]

حدثني أبو الحسن بن العطار محمد بن محمد، قال: سمعت محمد بن مصعب العابد، يقول: من زعم أنك لا تتكلم، ولا ترى في الآخرة، فهو كافر بوجهك، [لا يعرفك] ، أشهد أنك فوق العرش، فوق سبع سماوات، ليس كما يقول أعداء الله، الزنادقة.

"Prenio nam je Ebul-Hassan ibn A'ttari Muhammed bin Muhammed da je rekao: "Čuo sam Muhammeda bin Mus'aba El-A'bida, da je rekao:

"Ko god tvrdi, **da Ti ne pričaš**, i da nećeš biti viđen na Ahiretu - taj je nevjernik i zindik (ne poznaje Te), ja svjedočim da si Ti iznad Arša, iznad sedam nebesa, a ne kako kažu neprijatelji Allaha, zindici." [اثر 232, كتاب السنة - الإمام عبد الله بن الإمام أحمد]

وقال الإمام البخري رحمه الله تعالى: قال بعض أهل العلم: إن الجهمية هم المشبهة، لأنهم شبهوا ربهم بالصنم، والأصم، والأبكم الذي لا يسمع ولا يبصر، ولا يتكلم، ولا يخلق، وقال الجهمية، وكذلك لا يتكلم، ولا يبصر نفسه.

Rekao je Imam Buhari [205-256 n.H], rahimehullah:

"Zaista su džehmijje mušebihe (oni koji poređuju Allaha sa stvorenjem), jer oni upoređuju Gospodara sa kipom, **jer kip niti čuje niti vidi niti priča** niti (je u stanju da stvori, i kažu također (džehmijje): (On) ne priča niti čuje sa Svojim Bićem." [111 خلق أفعال العباد]

:Alija ibn Asim, rahimehullah, je rekao

قال علي [هو ابن عاصم]: ما الذين قالوا إن الله ولدا، أكفر من الذين قالوا إن الله لا يتكلم

"Oni koji kažu da Allah ima sina, nisu manje u kufuru kao oni što kažu: 'Allah ne priča.'" [خلق أفعال العباد , br. 21]

يُوسَىٰ إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

O Musa, Ja sam, zbilja, Allah, Gospodar svjetova!

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يُمُوسَىٰ

A kad do nje dođe, neko ga zovnu: "O Musa,

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى⁵

Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj! Izuj, zato, obuću svoju, ti si, doista, u blagoslovljenoj dolini Tuva

---

Rekao je Ebu Džafer Et-Taberi [224-310 n.H], imam mufessirina, rahimehullah:

قال أبو جعفر: قد دللنا فيما مضى قيل من كتابنا هذا أنه لا يسع أحدا بلغ حد التكليف الجهل بأن الله جل ذكره عالم له علم، وقادر له قدرة، ومتكلم له كلام، وعزيز له عزة، وأنه خالق، وأنه لا محدث إلا مصنوع مخلوق. وقلنا: من جهل ذلك فهو بالله كافر؛ فإذا كان ذلك صحيحا بالذي به استشهدنا، فلا شك أن من زعم أن الله محدث، وأنه قد كان لا علما، وأن كلامه مخلوق، وأنه قد كان ولا كلام له: فإنه أولى بالكفر ويزوال اسم الإيمان عنه.

"I već smo spomenuli, da **niko od mukellefa ne smije biti nezalica** da je Allah Alim sa znanjem, Kadir sa snagom (kudretom), Mutakallim sa govorom, Aziz sa ponosom i da je on Stvoritelj, a da je stvoreno (muhdas) (zaista) stvoreno (makhluk). I kažemo: "**Ko je god nezalica oko toga – takav je kafir u Allaha.**" [*athar 22*, البصرة في معالم الدين]

Jahja ibn Ebi el-Hajr el-Imrani (558 H.), rahimehullah, imam šafijskog mezheba je rekao:

الدليل على إثبات الصوت قول الله لموسى: {وَأَنَا اخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَىٰ}. والله سبحانه كلمه من وراء حجاب ولا ترجمان بينهما واستماع البشر في الحقيقة لا يقع إلا للصوت

"Dokaz za potvrdu Allahovog glasa, je Allahov Govor sa Musaom: " **...ja sam to odabrao, pa slušaj ono što ti se objavljuje.** " "I Allah subhanehu ve te'ala je sa njim iza hidžaba i bez prevodilaca razgovarao, i sluh čovjeka u suštini nije u mogućnosti da čuje, osim preko glasa." [*"El-Intisar fi er-Redd 'ala al-Mu'tezila el-Kaderija el-Ašrar"*, 2/559]

⁵ Rekao je imam ehli-sunneta, Ahmed bin Hanbel (241 n.H), rahimehullah:

زعمتم أنه لا يتكلم فشيئتموه بالأصنام التي تعبد من دون الله لأن الأصنام لا تتكلم

Kaže džehmijama: „Vi ste već o Allahu slagali, kada ste tvrdili, da On ne priča. Pa ste Njega uporedili sa kipovima, kojih budu obažavani mimo Allaha, jer kipovi ne pričaju (tj. nisu u stanju da progovore).“ [*„Redd Alel-Džehmije wel ez-Zenadika“*]

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى

Da li je doprla do tebe vijest o Musau,

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى

kad ga je Gospodar njegov u blagoslovljenoj, čistoj dolini Tuva zovnuo?

[فَأَنكَرَ الْجَهْمِيُّ الْحَيْثُ الْمَلْعُونُ هَذَا كُلَّهُ، وَرَدَّهُ وَحَدَّ بِهِ، وَقَالَ: إِنَّ اللَّهَ مَا تَكَلَّمَ قَطُّ وَلَا يَتَكَلَّمُ، وَزَعَمَ أَنَّ رَبَّهُ كَالْحَجَارَةِ الصَّمِّ الْبَكْمِ الْجَمَادِ الْخَرَسِ الَّتِي كَانَتْ تَعْبُدُهَا الْجَاهِلِيَّةُ، لَا تَسْمَعُ، وَلَا تَبْصُرُ، وَلَا تَنْطِقُ، وَلَا تَنْفَعُ، وَلَا تَضُرُّ، وَهُوَ مَعَ هَذَا يَزْعَمُ أَنَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَنْزِعَ اللَّهَ وَيَرْفَعَهُ عَنِ التَّشْبِيهِ بِبَنِي آدَمَ يَتَكَلَّمُونَ وَيَسْمَعُونَ وَيَبْصُرُونَ، وَيَقُولُ: إِنَّ الْكَلَامَ لَا يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ إِلَّا مِنْ جَوْفِ بِلْسَانٍ وَشَفْتَيْنِ وَحَلْقٍ وَلِهَوَاتٍ، فَيَنْفُونَ عَنِ اللَّهِ الْقُدْرَةَ، وَيَزْعَمُونَ أَنَّهُ لَا يَقْدِرُ أَنْ يَتَكَلَّمَ إِلَّا بِآلَاتِ الْكَلَامِ، وَقَالُوا: إِنَّ اللَّهَ كَوْنٌ شَيْئًا فَعَبَّرَ عَنْهُ، وَخَلَقَ صَوْتًا، فَاسْمَعِ مُوسَى ذَلِكَ الْكَلَامَ، قُلْنَا: هَلْ شَاهَدْتُمُوهُ وَعَايَنْتُمُوهُ حَتَّى عَلِمْتُمْ أَنَّ هَذَا هَكَذَا كَانَ؟ قَالُوا: لَا، قُلْنَا: بَلَعُكُمُ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ ذَلِكَ؟ قَالُوا: لَا. قُلْنَا: فَهَلْ أَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ ذَلِكَ فِي كُتُبِهِ السَّالِفَةِ، أَوْ قَالَهُ نَبِيٌّ مِنَ الْأَنْبِيَاءِ الْمُتَقَدِّمِينَ؟ قَالُوا: لَا، وَلَكِنَّ الْمَعْقُولَ يَدُلُّ عَلَى مَا قُلْنَا، قُلْنَا: فَهَلْ يَجُوزُ لِلْمَخْلُوقِ خَلْقَهُ اللَّهُ وَكَوْنَهُ أَنْ يَقُولَ {إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَأَعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي} [طه: 14]؟

„Pa je prljavi džehmi to odbio, i susprostavo se tome i negirao je sve, i rekao je: "Zaista, Allah nikada nije pričao i On (inače) ne priča", i tvrdio je, da je njegov Gospodar⁶ potput gluhog, nijemog, mrtvog, sutljevog kamenja, koje su sljedbenici džahilijeta obožavali, koje ne čuju, niti

⁶ Obrati pažnju, kako ibn Bettah rahimehullah, kaže „njegov Gospodar“, jer džehmijje i muvehidi nemaju istog Ma'buda kojeg obožavaju! I baš zbog ovakvog prljavog vjerovanja, na kojeg je ibn Bettah, rahimehullah odgovorio, između ostalog, prenosi se od učenjaka selefa jedan stav, da se džehmijje uošte ne trebaju pozivati u pokajanje:

Rekao je Abdullah (sin imama Ahmeda):

حدثني أحمد بن إبراهيم، حدثني أحمد بن يونس بن عبد الرحمن ابن مهدي، حدثني عمي موسى، سمعت أبي عبد الرحمن بن مهدي يقول: إنا لا نرى أن نستتيب الجهمية

“Prenio mi je Ahmed ibn Ibrahim, koji je rekao: Meni je prenio Ahmed ibn Junus ibn ‘AbdirRahman ibn Mehdi, koji je rekao: meni je prenio moj amidža Musa, koji je rekao: Čuo sam Ebu ‘AbdirRahmana bin Mehdiya da je rekao:

“Mi nismo stava, da se džehmijje trebaju prvo pozivati u pokajanje (istitabah)“

[Kitabus-sunneh“, Athar 46“]

A AbdurRahman bin Mehdi, rahimehullah, je bio od etba’et-Tabi`ina, rođen je u 135 n.H!

vide⁷, niti pričaju⁸, niti imaju moć nad korist niti nad štetom. I ipak nakon toga on tvrdi, da on Allaha želi očistiti i uzdići od poređivanja sa sinovima Adema (tj. tešbih), koji (su u stanju) da pričaju, da čuju i da vide. I kaže: "Zaista kelam (tj. govor) neće se dogoditi osim sa šupljinom, sa jezikom, usnama, gusnom, i sa uvulom." I na taj način Allahu odpisuju mogućnost da priča, i da On nije u stanju da priča osim preko govornog organa.⁹

I džehmijje kažu: "Zaista, Allah je nešto stvorio, preko kojeg se izrazio i stvorio je glas. Pa je Musa čuo taj kelam (tu priču)."

⁷Rekao je ibn Khuzejme, [211-311 n.H], rahimehullah:

والله قد أثبت لنفسه: أنه يسمع، ويرى، والمعطلة من الجهمية، تنكر كل صفة الله جل وعلا، وصف بها نفسه، في محكم تنزيله، أو على لسان نبيه صلى عليه وسلم، لجهلهم بالعلم. وقال عز وجل: أرييت من أتجد إلهه هوهُ أفأنت تكون عليه وكيلاً أم تحسب أن أكثرهم يسمعون أو يعقلون إن هم إلا كالأنعام بل هم أضل سبيلاً - الفرقان: ٤٣-٤٤

فعلم الله عز وجل: أن من لا يسمع، ولا يعقل، كالأنعام؛ بل هم أضل سبيلاً.
فعبود الجهمية عليهم نعائن الله؛ كالأنعام التي لا يسمع، ولا تبصر.
والله قد ثبت لنفسه: أنه يسمع، ويرى، والمعطلة من الجهمية، تنكر كل صفة الله، وصف بها نفسه في محكم تنزيله، أو على لسان نبيه صلى الله عليه وسلم **لجهلهم بالعلم.**

„Allah je za sebe potvrdio: (da on) zaista čuje i vidi. A Mua'tili od džehmijje negiraju svaki Allahov opis džeze ve ale, sa kojim se je On u Svojoj jasnoj objavi ili na jeziku Poslanika opisao, zbog njihovog neznanja. I rekao je Azze ve džell: „Zar nisi vidio one koji su uzeli svoje strasti kao llaħa...” sve do: „Ili zar misliš da zaista većina njih slušaju ili razumiju? Oni su kao stoka, čak su još dalje od pravog puta skrenuli.“ Pa je Allah azze ve džell, njima obavijestio da onaj koji ne čuje niti vidi, da je poput stoke, čak su još dalje od pravog puta skrenuli. Pa je Ma'bud kod džehmijama, neka Allahovo Prokletsvo bude nad njima, kao stoka, koja ne čuje i koja ne vidi. Allah je zaista za Sebe potvrdio: (da On) zaista čuje i vidi u Svojoj jasnoj objavi i na jeziku Poslanika ﷺ opisao, zbog njihovog neznanja.“ [„Kitabut-Tevhid“]

8

⁹ Pogljava: “Objašnjenje šta su džehmijje o razgovaranjem Allaha sa Musaom negirali”:

بيان ما أنكرت الجهمية من أن يكون الله كلم موسى

فقلنا: لم أنكرتم ذلك؟

قالوا: إن الله لم يتكلم ولا يتكلم. إنما كَوْنُ شَيْئاً فعبير عن الله

وخلق صوتاً فأسمع، وزعموا أن الكلام لا يكون إلا من جوف ولسان وشفقتين

فقلنا: هل يجوز لمكون أو غير الله أن يقول: {يَا مُوسَى، إِنَّي أَنَا رَبُّكَ} [طه: 11، 12] ، أو يقول: {إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي} [طه: 14] فن زعم ذلك فقد زعم أن غير الله ادعى الربوبية، ولو كان كما زعم الجهم أن الله كون شيئاً كان يقول ذلك المكون: {يَا مُوسَى إِنَّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ} [القصص: 30] وقد قال جل ثناؤه: {وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا} [النساء: 164] ، وقال: {وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ} [الأعراف: 143] وقال: {إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَبِكَلَامِي} [الأعراف: 144] . فهذا منصوص القرآن

فأما ما قالوا: إن الله لا يتكلم، فكيف يصنعون بحديث الأعمش، عن خيثمة عن عدي بن حاتم الطائي: قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: "ما منكم من أحد إلا . "سيكلمه ربه ما بينه وبينه ترجمان

Pitali smo ih: "Jeste li vi to posmatrali i vidjeli, da je (to) tako bilo?"

Rekli su: "Ne (nismo)".

Pitali smo ih: "Jeli do vas stiglo, da je to Poslanik ﷺ tvrdio?"

Rekli su: "Ne (nije)."

Mi smo rekli: "Zar je Allah tebareke ve te`ala to objavio u Njegovim prijašnjim Knjigama? Ili je to neko od prijašnjih poslanika na taj način (to tako) tvrdio?"

وأما قولهم: إن الكلام لا يكون إلا من جوف وفم وشفقتين ولسان وأدوات. أليس الله قال للسماوات والأرض: {أَتَبَيَّا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ} [فصلت: 11]

. تراها أنها قالت بجوف وفم وشفقتين ولسان وأدوات؟ وقال: {وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ} [الأنبياء: 79]

Rekao je Imam Ahmed, rahimehullah:

"Pitali smo ih: "Zbog čega vi to odbijate?" Pa su nam rekli: "Zaista, Allah nije razgovarao, niti On priča. On je nešto stvorio, što je onda za Njega (ili umjesto Njega) pričalo. I On je stvorio zvuk i pustio je stvorenje da čuje taj zvuk. I rekli su također, da govor (ili jezik) može samo od tjela, jezika i dvije usne postojati. Pa smo mi rekli: "Jeli je dozvoljeno, da je nešto, šta je bilo pozvano da bude ili da neko mimo Allaha da kaže: „O Musa , Ja sam, uistinu, Gospodar tvoj!" [Ta Ha : 11-12] i: "Ja sam, uistinu, Allah, drugog Ilaha osim Mene nema; pa Meni ibadet čini i kad god Me se sjetiš, namaz obavi!" [Ta Ha : 14] . Ko god to tvrdi (da je to dozvoljeno), takav je zaista tvrdio, da je neko mimo Allaha preuzeo rububijjet. I ako bi tako bilo, kao što je Džehm tvrdio, da je Allah nešto stvorio, onda je to stvorenje zaista reklo: "O Musa, Ja sam zaista Allah, Gospodar svjetova!" [El-Kassas : 30]. Ali Allah je naprotvi zaista rekao: "A Allah je sigurno/neminovno s Musaom razgovarao." [En-Nisa : 164] I rekao je: "I kad Nam Musa dođe u određeno vrijeme, i kada mu Gospodar njegov progovori, [El-A'raf : 143] I rekao je: "O Musa", reče On, "Ja sam tebe, doista, nad drugima poslanicama Svojim i govorom Svojim odabranim učinio. [El-A'raf : 144] "Ovo je znači tekst, koji je utemeljen od Kur`ana. I kada oni kažu da Allah ne priča, sta će onda sa hadisom od el-A`maša, od Hajteme, od `edi Ibn Hatima raditi, koji je rekao: „Nema nijednog od vas, a da Gospodar njegov neće s njim razgovarati bez prevodioca i bez ikakvog zastora koji bi Ga zaklanjao.“ [Sahih Buhari, br. 7443, 6539.]

"A što se tiče njihovog Govora: "Zaista, govor može samo da se sastoji od tjela, usta, dvije usne ili od jezika",... zar Allah nije rekao zemlji i nebesima:

أَتَبَيَّا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ

"Pojavite se milom ili silom!" "Pojavljujemo se drage volje!", odgovorili su." [El-Fussilet : 11] Zar vi onda vjerujete, da su sa tijelom, preko usta, preko dvije usne, preko jezika i preko načina sa kojim su se izjasnili, govorili?" I rekao Je:

أتراها سبحت بجوف وفم ولسان وشفقتين؟ والجوارح إذ شهدت على الكفار. فقالوا: {لَمْ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ

. كُلِّ شَيْءٍ} [فصلت: 21]

أتراها أنها نطقت بجوف وفم ولسان؟ ولكن الله أنطقها كيف شاء

وكذلك الله تكلم كيف شاء من غير أن يقول بجوف ولا فم ولا شفقتين ولا لسان وسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ

Rekli su: "Ne, ali logika ukazuje na (ispravnost) našeg govora."

Pa smo im rekli: "Kako može onda za stvorenje, koje je Allah stvorio i formirao, biti dozvoljeno da kaže "Ja sam uistinu Allah, drugog boga osim Mene nema?"

فَمَنْ زَعَمَ أَنَّ الْمَكَلَّمَ لِمُوسَىٰ كَانَ غَيْرَ اللَّهِ، فَقَدْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ خَلْقًا ادَّعَى الرَّبُوبِيَّةَ، وَأَنَّ مُوسَىٰ أَجَابَهُ وَعَبَدَهُ مِنْ دُونِهِ،
وَمَضَىٰ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِرِسَالَةٍ مَخْلُوقٍ، وَأَمَرَ فِرْعَوْنَ أَنْ
يَعْبُدَ غَيْرَ اللَّهِ، تَعَالَى اللَّهُ عَنْ ذَلِكَ عُلُوًّا كَبِيرًا، قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فِيمَا وَصَفَ بِهِ كِتَابَهُ {بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ} [الشعراء: 195]،
وَقَالَ {وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ} [إبراهيم: 4] فَقَدْ عَلِمَ أَهْلُ الْعِلْمِ بِكَلَامِ الْعَرَبِ وَفَصِيحِ اللِّسَانِ أَنَّهُ لَا يَكُونُ
كَلَامٌ إِلَّا مِنْ مُتَكَلِّمٍ، كَمَا لَا يَكُونُ رَسُولٌ إِلَّا مِنْ مُرْسَلٍ، وَلَا عَطَاءٌ إِلَّا مِنْ مُعْطٍ وَقَالَ تَعَالَى {وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا}
[النساء: 164]، فَأَدْخَلَ {تَكْلِيمًا} [النساء: 164] تَأْكِيدًا لِلْكَلَامِ وَلِنَفْيِ الْجَازِ، فَإِنَّهُ لَا جَائِزَ أَنْ يَقُولَ إِنْسَانٌ: كَلَّمْتُ فَلَانًا فِي
كِتَابِي وَعَلَىٰ لِسَانِ رَسُولِي تَكْلِيمًا

„Ko tvrdi, da onaj koji je sa Musaom razgovorio - nije Allah bio, taj tvrdi, da je Allah stvorio stvorenje, koje je sebi pripisalo rububijjet, i da njemu Musa tom stvorenjem odgovorio, i da je ga mimo Allaha obožavao. I da je on došao ka faraonu sa poslanicom od stvorenja, i da je faraonu naredio mimo Allaha nešto da obožava. Uzvišen je Allah nad ovome.

Allah tebareke ve te`ala je rekao, kako je opisao Svoju Knjigu:

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُبِينٍ

"...na jasnom arapskom jeziku."

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانِ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ

I potčinismo planine i ptice da s Davudom Allaha slave i veličaju." [El-Enbija : 79],... zar vi onda vjerujete, da su sa tijelom."
:preko usta, sa jezikom i sa dvije usnama se izjasnili? I da će udovi kada će protiv kafira posvjedočiti reći

لَمْ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنْطَقَنَا اللَّهُ الَّذِي أَنْطَقَ كُلَّ شَيْءٍ

Zašto svjedočite protiv nas?", upitat će oni kože svoje. "Allah, Koji je dao sposobnost govora svemu." [El-Fussilet : 11] ...Zar vi "vjerujete, da su oni sa tijelom, preko usta i preko jezika razgovarali? Šta više, Alla će njima dati da pričaju, onako kako On želi. I također Allah priča, kako On želi, bez da se kaže: jedno tijelo, niti usta, niti usne i niti jezik." ["Redd alel-džehmije ve ez-zenadika"]

"Mi nismo poslali nijednog poslanika koji nije govorio jezikom naroda svoga, da bi mu objasnio."

„...Pa su ljudi, koji imaju znanje o govoru arapa i o čistom jeziku znali, da nema kelama osim preko (ili od) Mutekellima, kao što nema Poslanika od kojeg je bio poslat, niti zapovijed osim preko onoga koji zapovijeda.

I On, Uzvišeni, je rekao:

وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا

"A Allah je sigurno/neminovno s Musaom razgovarao."

„...Pa je On objasnio, da je direktno sa njim razgovarao, kao povećanje značenja kelama¹⁰ i kao negacija metafore. Jer nije dozvoljeno da neko kaže: „Ja sam sa onim i onim direktno razgovarao i to preko knjige ili preko jezika mog poslanika.“ [„El-ibanetul kubra ibn Bettah, 2/333-335, br. 2539]

¹⁰ Potvrda uleme selefa, rahimehumullah, da Allah tebareke ve te'ala priča sa glasom i sekte koje su to također pored džehmijama negirali:

Rekao je `Abdullah, sin imama Ahmeda, rahimehullaha:

سَأَلْتُ أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ عَنْ قَوْمٍ، يَقُولُونَ: لَمَّا كَلَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مُوسَى لَمْ يَتَكَلَّمْ بِصَوْتٍ فَقَالَ أَبِي: «بَلَى إِنَّ رَبَّكَ عَزَّ وَجَلَّ تَكَلَّمَ بِصَوْتٍ هَذِهِ الْأَحَادِيثُ نَرَوِيهَا كَمَا جَاءَتْ»

“Pitao sam svoga oca, rahimehullaha, o onima koji kažu: “Da je Allah sa Musaom razgovarao, ali nije sa njim sa (ili preko) glasom razgovarao. Pa je odgovorio moj otac: „Štaviše, Gospodar, azze ve džell, je sa glasom pričao (tekellem bi-sevt). Mi prihvatamo ove predaje kao što su došle.“

وَقَالَ أَبِي رَحِمَهُ اللَّهُ: «حَدِيثُ ابْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ» إِذَا تَكَلَّمَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ سَمِعَ لَهُ صَوْتٌ كَجَرِّ السِّلْسِلَةِ عَلَى الصَّفْوَانِ “ قَالَ أَبِي: وَهَذَا الْجَهْمِيَّةُ تَنْكِرُهُ وَقَالَ أَبِي: هَؤُلَاءِ كُفَّارٌ يَرِيدُونَ أَنْ يَمُوهُوا عَلَى النَّاسِ، مَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَتَكَلَّمْ فَهُوَ كَافِرٌ، أَلَا إِنَّا نَرَوِي هَذِهِ الْأَحَادِيثَ كَمَا جَاءَتْ

“I moj otac, rahimehullaha, je rekao: hadis od ibn Mes'uda, radiAllahu anh: "Kada Allah, azze ve džell, priča i kada se čuje Njegov Glas, (to je) potput kao da lanac udara po kamenju". I rekao je moj otac: "Džehmijje to odbijaju." I rekao je moj otac: "Ovi kafiri žele da zbune ljude. Ko god tvrdi, da Allah nije sa Musaom razgovarao – takav je kafir. Ovi hadisi se moraju prenijeti na isti način kao što su do nas stigli." [“Kitabus-Sunneh”, Ethar 533-534]

Nakon što su se učenjaci prve tri generacije trudili da odgovaraju na zablude džehmijja i mu'tezila, i čije zablude su poznavali ipak i obični narod, pojavile su se skupine, potput kulabijje, eš'arije i maturidijje, koje su u ovoj mes'eli pokušavali da zbune običan narod, da po "vanjštini potvrđuju" stav muslimana, ali se na kraju slažu sa prethodnim mu'tezilima i džehmijama. O tome su nas obavijestile prve generacije odma nakon trećeg stoljeća. Objašnjenje `uleme ehli-sunneta o vjerovanju tih skupina:

Rekao je Ebu Nasr Es-Sijzi, [preselio 444 n. H], koji je napisao cijelu knjigu u odgovoru kulabijama i eš'arijama, koji su tvrdili, da se Allahov Govor ne sastoji od glasa i govora, zbog toga se knjiga i zove "Redd ala men enkere el-harf ve es-savt" (odgovor onome koji negira harf i glas), pa kaže zatim:

وقالت المعتزلة: لا يجوز أن توصف ذات الله بالكلام ولا كلام إلا ما هو حرف وصوت

“Mu'tezile kažu: "Nije dozvoljeno, da se Allahovo Biće opisuje sa kelamom. I kelam ne postoji (u suštini nije kelam) osim da dolazi sa harfom i sa glasom. (Drugim riječima: Mu'tezile su znali šta neminovno proizlazi kada potvrđuju stav da je Allahov Govor zaista Kelamullah, shvatili su neminovno da to sastoji od glasa - a to upravo (!) im je bio sebeb zbog čega su to negirali).

وقال الأشعري: [يجب وصف ذاته سبحانه بالكلام وليس ذلك بحرف ولا صوت] فنفى ما نفتته المعتزلة وأثبت ما لا يعقل ، فهو مظهر خلافهم موافق لهم في الأصل .

„I el-Eš'ari, je rekao: „Obavezno je da se Allahovo Biće opisuje se kelamom, ali to (!) je **bez** harfa i bez glasa.“ Kaže es-Sijzi: „Pa je negirao ono što su mu'tezile negirali, i potvrdio je ono što se razumno ne može shvatiti. Pa po vanjštini tu pokazuje razilaženje, ali se uklapa sa njihovim osnovama.“

وقالت المعتزلة : السور والآي مخلوقة ، وهي قرآن معجز.

„I mu`tezile kažu: „Suvar i ajeti su stvoreni (makhluk) i oni su Kur`an mu`jiz.“

وقال الأشعري : [القرآن كلام الله سبحانه والسور والآي ليست بكلام الله سبحانه وإنما هي عبارة عنه ، وهي مخلوقة]

„I rekao je Eš`ari: „Kur`an je Allahov Govor, Subhaneh, i suvari i ajeti (!) nisu Allahov Govor, nego su zaista izreke (!!!) i oni su stvoreni.“

فوافقهم في القول بخلقها ، وزاد عليهم بأنها ليست قرآن ولا كلام الله سبحانه فإن زعموا أنهم يقرون بأنها قرآن

Kaže es-Sijzi: „I on se je saglasio sa njima u vezi stvorenosti Kur`ana i **preduhitrio** (!!!) ih sa tvrdnjom, da nisu ni Kur`an niti Allahov Govor.“

وكذلك كثير من مذهبه يقول في الظاهر بقول أهل السنة مجملًا ثم عند التفسير والتفصيل يرجع إلى قول المعتزلة فالجاهل يقبله بما يظهره والعالم يجهره لما منه يخبره والضرر بهم أكثر منه بالمعتزلة لإظهار أولئك ومجاوبتهم أهل السنة وإخفاء هؤلاء ومخالطتهم أهل الحق . نسأل الله السلامة من كل برحمته

„Kao što je u većini slučajeva u njegovom mezhebu (tj. od Ebul Hasana el-Eš`arija), jeste da on inače po vanjštini općenito potvrđuje stav ehli sunneta. Ali kada je u pitanje tefsir i detaljno objašnjenje, vraća se na stav mu`tezila. Pa ga džahil radi toga prihvata, radi onoga što izjasni, a učen čovjek jasno protiv njega priča, iz razloga što o njemu sve zna. A štetu, koju su ove skupine (tj. Kulabijje i eš`arije) doveli, je veća od mu`tezila. Jer su se oni (tj. mu`tezile) javno pokazali i klonili su se od ehli-sunneta, a ove skupine (tj. Kulabijje i Eš`arije) se kriju i pokušavaju da se mješaju među sljedbnike istine.“

Rekao je Ibn el-Hanbali, [preselio 537 n.H], koji je također sastavio cijelu knjigu kao odgovor Eš`arijama po nazivom الرسالة الواضحة في الرد على الأشاعرة „Er Risale el-vediha fi redd alel-eš`arije“, u kojoj je uporedio stavove mu`tezila sa stavovima eš`arija, pa kaže zatim, rahimehullah:

المعتزلة قالوا هذا القرآن العربي الذي هو سور وحروف وآيات وكلمات هو الذي أنزله الله على محمد وليس لنا قرآن غيره ولا لله كلام غيره، لكنه مخلوق محدث خلقه في غيره

وقالت الأشعرية: هذه المائة والأربع عشرة سورة التي هي سبعة أسابيع وثلاثون جزءًا، لغة عربية مخلوقة محدثة وليست قديمة ولا بكلام الله؛ فوافقوا المعتزلة في أنه مخلوق، وزادوا عليهم بجده وأنه ليس بكلام؛ بل لله كلام غير هذا، وهو معنى قائم في النفس لم ينزل على نبينا ولا على غيره وليس بلغة ولا بآيات ولا بحروف ولا كلمات

قالت لهم المعتزلة: قد وافقتمونا على خلق هذا وادعيتم أن لله كلاما غيره ونحن لا نعرف ذلك من لغة ولا شرع فليس لنا معكم كلام فيما لا ندعيه ولا تشير إليه الأمة ولا يثبت بلغة ولا شرع

: ثم ذكروا العبارة والحكاية ، ما جاء به شرع ولا نطق به سلف من الصحابة والتابعين وفقهاء المسلمين فكيف يحل لمسلم أن يقول مثل هذا ...
فقد خالفت الأشاعرة ببدعتهم نص الكتاب وصریح السنة ، وأدلة المعقول وإجماع أهل الملل من اليهود والنصارى ، والزيادة على كفار قريش في تكذيب القرآن ..
اهـ" الرسالة الواضحة في الرد على الأشاعرة

„Mu'tezile tvrde: "Ovaj arapski Kur'an, koji se sastoji od poglavlja, harfova, ajeta i rečenice – je taj (tj. Kur'an) kojeg je Allah spustio Muhammedu. Mi mimo (ovog Kur'ana) nemam ikakvog drugog, niti Allah ima Govor. Štaviše, stvoreno je u drugom obliku."

„...A Eš'arije tvrde: "Ovih 114 i sedam poglavlja, i tridest đuz'eva su u arapskom jeziku, koji su stvoreni, a koje nisu bez kraja niti su Allahov Govor." Oni su saglasni sa Mu'tezilima, da je Kur'an stvoren. Čak idu još dalje, i tvrde da to nije Allahov Govor, nego da je nečiji govor, i da je Allah sačuvao još drugi govor kod Svog Biča, i da nije bilo spušteno nad poslanika ili nekome mimo njega. Taj govor nema (tj. ne sastoji) od ajeta, harfova i riječi. Tu njima mu'tezile kažu: "Vi se sa nama slažete da je bilo stvoreno a što se tiče, da Allah ima još drugi govor. Naprotiv, mi vama ne možemo nešto ispričati što kod nas nije potvrđeno, uspostavljeno od naroda, niti dokazano od strane jezika niti objave."

„...Pa su onda Eš'arije spomenuli (da je Kur'an i Allahov Govor samo) izražavanje i citiranje (hikajet). A Šerijat nije sa tim došao, niti ko od selefa od ashaba, tabi'ina i učenjaka od muslimana, pa kako je dozvoljeno muslimanu da ovako nešto tvrdi? Zaista, Eš'arije su sa njihovom novotarijom se susprostavili tekstu Knjige i jasnog sunneta, racionalnim (tj. razumskih) dokazima i (ipak) idžma'u sljedbenika jevreja i krsčana. Čak su oni nadmažili kurejšije u odbijanje Kur'ana."

وقال : الجهمية -لعنهم الله- أصناف مختلفة فمنهم من يقول القرآن ليس هو كلام الله ولا هو مخلوق ومنهم من يقول .. وطائفة منهم تقول إنه حكاية عن ذلك القرآن ومنهم من يقول ألفاظنا بالقرآن مخلوقة، ومنهم من يقول القرآن بألفاظنا مخلوق ومنهم ... ومنهم من يقول لا يكفر هؤلاء بل يسكت عنهم فهؤلاء الأصناف كلها هم الجهمية وهم كفار زنادقة حلال القتل ومن لم يكفر هؤلاء الأصناف كلها فهو كافر زنديق حلال القتل. اهـ. هـ الرسالة الواضحة في الرد على الأشاعرة

Pa je zatim rekao: „Džehmijje, neka Allahovo proklestvo bude nad njima, su različiti skupina: neki od njih kažu da Kur'an nije Allahov Govor niti je stvoren. Nekih od njih tvrde da je Kur'an hikajet (priča). Neki od njih kažu : „naše izgovaranje (ili učenje) Kur'ana je stvoreno (poznati kao „lafzijje“), a neki „Kur'an od našeg učenja/izgovaranja je stvoreno.“ A neki od njih koji kažu: „Mi ne tekfirimo nikoga od ovih (navedenih skupina), štaviše mi se sustežemo od njih (ili prećutujemo). Štaviše, sve ove skupine su džehmijje, zindici, čija je krv dozvoljena (op. prev.), i svako koji ne tekfiri ove skupine – takav je nevjernik, zindik i dozvoljena mu je krv.“

Rekao je također Ebul-vefa` Ibn Akil el-Hanbeli (preselio 513 n.H), koji je također napisao cijelu knjigu kao odgovor Eš'arijama pod imenom „Er-Redd alel Eš'arije el-uzzal ve kelem el kebir el-mu'atal“, a „uzzal“ je termin koji se koristiti i za kao i i'tizal/mu'tezile, pa kaže rahimehullah:

قد خالفت الأشاعرة كتاب الله و سنة رسوله وإجماع الفقهاء وأهل اللغة فافهموا ذلك و تدبروه و اجتنبوا مقاتلتهم و احذروا بدعتهم و ضلالتهم تسلبوا من خدعهم و أخبروا المسمين مقاتلتهم و اعتقادهم الفاسد

„Eš'arije su se susprostavile Allahovoj Knjizi, Sunnetu Poslanika i idžma`u učenjaka, kao i učenjaka jezika (ehlul-lugha). Pa shvatajte, i razmišljajte i klonite se njihovih stavova. I čuvajte se od njihove novotarije i zablude, da bih ste bili sačuvani od njihovih spletki. I obavijestite muslimane o njihovim stavovima i njihovom pokvarenom i tikadu (tj. vjerovanju).

I rekao je također u drugoj knjizi:

فضل وأما دعوى الأشاعرة موافقة أحمد بن حنبل رضي الله عنه فباطل، أين هم عن قول أحمد رضي الله عنه: من قال لفظي بالقرآن مخلوق فهو كافر. قال عبد الله بن حنبل: قال أبي: تكلم الله بصوت وقال: لا ينكر هذا إلا الجهمية. وقال عبد الله: سألت إبي عن رجل قال: التلاوة مخلوقة والقرآن غير مخلوق. فقال: هذا كافر وهذا فرق المبتدع وهذا كلام الجهمية ومن وافقهم وقال أيضا فيها رواء عنه صالح ابنه وابن عمه

„Što se tiče tvrdnje eša'rija, da se oni slažu sa Ahmedom ibn Hanbelom – to je potpuna zabluda/laž! Gdje su oni što se tiče govora Ahmeda kada je rekao: Onaj koji kaže: „Moje izgovaranje Kur'ana je stvoreno – je kafir.“ Abdullah ibn Ahmed, rahimehullah, je rekao: „Moj otac je rekao: „Allah priča sa glasom. Niko osim džehmijja to ne odbija.“ I pitao sam svoga oca za nekoga koji kaže: „Učenje (Kur'ana) je stvoreno a Kur'an nije stvoren.“ On je odgovorio: „On je kafir, ovaj govor je potpuna novotarija i od džehmijja.“

[Juž fi usul ed-din, s. 66-67]

Rekao je Šejhul Islam, Ebu Isma'il el-Heravi [396-481 n.H], rahimehullah, u svom poznatome djelu "Dhemm el-kelam", u kojem se nalaze više poglavlja samo kao odgovor Eš'arijama i Kulabijama i mutekelliminima, i idžma učenjaka u pogledu njih, pa Šejhul Islam, rahimehullah, za kojeg je Sa'd el-Zindjani rekao: "Preko njega (tj. Ebu Isma'ila) i preko ibn Mende, je Allah sačuvao Islam!" I Ebi Jala el-Hanbeli (preselio 526 n.H) je za njega rekao: "On je bio imam ehli sunneta u heratu (današnji afghanistan)." Šejhul-Islam, koji je čvrst u teškim situacijama na svome vjerovanju ostao, pa prenosi ibn Tahir, da je Ebu Isma'ail, rahimehullah rekao: "Pet puta su mi sa sabljom prijetili. Nisu od mene tražili da se od svog mezheba trebam okretati, ali su me zamolili da prestanem da odgovaram mojim neprijateljima, ali sam rekao: "Ja neću prestati (tj. neću žutati)." Pa prenosi u svom djelu:

وقد صح من رواية يزيد بن عبد الله بن أبي بردة بن أبي موسى، عن جده: أبي بردة، عن أبيه: أبي موسى الأشعري رضي الله عنه، عن رسول الله صلى الله عليه وسلم؛ أنه قال: لا يسمع بي يهودي ولا نصراني فلا يؤمن بي إلا دخل النار. ثم قرأ: ومن يكفر به من الأحزاب فالنار موعده

فقال: (لا يسمع بي)

فستقط من أقوالهم على ثلاثة أشياء

أنه ليس في السماء رب؛ ولا في الروضة رسول، وما في الأرض كتاب؛ كما سمعت يحيى بن عمار رحمة الله يحكم به عليهم

وإن كانوا موهوها، ووروا عنها، واستوحشوا من تصريحها، فإن حقائقها لازمة لهم

وأبطلوا التقليد، فكفروا بأبائهم وأمهاتهم وأزواجهم وعوام المسلمين وأوجبوا النظر في الكلام والضطروا إليه -الدين بزعمهم - فكفروا السلف

„I vjerodostojno se prenosi predaja ob Burejda bin `Abdillaha bin ebi-Burdah bin Ebi Musa, od svoga djeda, Ebu Burdah, od njegovog oca, Ebu Musa el-Eša'ri, radijAllahu anhu, od Allahovog Poslanika ﷺ, da je rekao: "Ni židov niti kršćan neće za mene **čuti**, a da zatim u mene ne povjeruje – osim da će biti od stanovnika vatre." I učio je: "A ko god ga negira, među raznim grupacijama, Vatra će mu mjesto gdje će skončati biti." (Hud : 17), Pa je rekao: "Ni židov ni kršćan neće za mene čuti", pa su njihova uvjerenja

bila ograničene na tri stvari:

Da nema Gospodara iznad nebesa
Da nema Poslanika koji je zakopan u revdi
I Da nema Knjiga na zemlji (!!!)

...kao što sam također čuo, da je Jahja bin Ammar (pres. 422 n.H) nad njima (tj. Eš'arijama) **ovako presudio** (da ne potvrđuju da na zemlji ima Kur`ana). I ako oni inače taj govor oko toga kriju, i pokušavaju da ga sakrivaju da ne pričaju o tome javno, ali njihova suština (od njihovih izreka) ih neminovno povezuju. I poništili su teklid, a zatim su protekfirili njihove oči, majke, žene, i obični narod od muslimana. I uveli su kelam (tj. špekulacija) da je obaveza i uspostavili su vjeru sa kelamom. I na taj način su protekfirili selefe."

[*Dhemm el Kelam, 5/139-140*]

I rekao je dalje u istom djelu, porešujući stavove prvih džehmija sa stavovima Eš'arija, pa kaže:

ثم قالوا: ليس له صوت ولا حروف وقالوا هذا زاح وورق وهذا صوف وخشب وهذا إما قصد به النقش وأريد به النقر وهذا صوت القارئ أما ترى أنه منه حسن وغير حسن وهذا لفظة أو ما تراه يجازى به؟ حتى قال رأس من رؤسهم: أو يكون قرآن من لبد؟ وقال آخر: من خشب فراوغوا فقالوا هذه حكاية عبر بها عن القرآن والله تكلم مرة ولا يتكلم بعد ذلك، ثم قالوا: غير مخلوق ومن قال: مخلوق، كافر وهذا من نفوخهم؛ يصطادون به قلوب عوام أهل السنة وإنما اعتقادهم (القرآن غير موجود) لفظته الجهمية الذكور بمرة والأشعرية الإناث بعشر مرات

"I džehmijje su rekli "Allah nema govora, on je samo stvorio govor", i Eš'arije kažu: "On je jedan put pričao i od tad sve do sada priča, Njegov govor se nije zaustavio i Njegov Govor nije prisustan na mjestima gdje se On ne nalazi." I rekli su: "(Njegov Govor) nema zvuk niti harfove", i rekli su: "(Kur`an) je hikajet i Allah je samo jedamput pričao i nakon toga neće više pričati." I nakon toga su rekli: "I nije stvoreno, i svako ko tvrdi da je stvoreno takav je nevjernik." I to su njihove spletko preko koje zbunuju obični narod od muslimana. Ali je u suštini njihov i`tikad (tj. njihovo vjerovanje), da Kur`an nije prisustan (!!!). "Muške" džehmijje su to jedan put izjasnili, ali ženske Eš'arije su ih prethodili i izrazili su to deset puta."

[*"Dhemm el-Kelam", 5/136*]

I očigledno se vide njihove splekte, u kojima su u nekim obredima stav muslimana potvrdili, ali u svim ostalim stvarima se ne samo slažu sa prvim džehmijama i mu`tezilima, nego su ih pretekli. I kao što su učenjaci ehli-sunneta prenijeli, da oni ne vjeruju da je Kur`an na zemlji prisustan, prenosi se sljedeći govor:

وسمعت بلال بن أبي منصور المؤذن يقول: سمعت عمر بن إبراهيم يقول: لا تحل ذبائح الأشعرية، لأنهم ليسوا بمسلمين، ولا بأهل كتاب، ولا يثبتون في الأرض كتاب الله

"I čuo sam Bilala bin Ebi Mensura el-Mua`zhin, koji je rekao: Čuo sam Omera bin Ibrahima, koji je rekao: "Zaklano (meso) od Eš'arija nije dozvoljeno. Nisu muslimani, niti su od sljedbenika knjige, niti potvrđuju Allahovu Knjigu na zemlji (!!!)."

[*"Dhemm el-Kelam", 4/413*]

سمعت أحمد بن حمزة ، وأبا علي الحداد ، يقولان : وجدنا أبا العباس النهاوندي على الإنكار على أهل الكلام ، وتكفير الأشعرية

“Čuo sam Ahmeda bin Hamzu i Ebi Alija el-Haddadija, da su rekli: “Kada smo sreli Ebu El-`Abbasa en-Nehavandija, odrekao se je od sljedbenika kelama i tekfiro je Eš`arije.”

[“Dhemm el-Kelam”, 4/413]

سمعت أحمد بن حمزة ، يقول : لما اشدت المهجران بين النهاوندي وأبي الفوارس ، سألوا أبا عبد الله الديوري ، فقال : لقيت ألف شيخ على ما عليه النهاوندي

“Čuo sam od Ahmeda bin Hamzu, da je rekao: “Kada se je pojavilo razilaženje između En-Nehavandija i Ebu el-Farisa, pitali su Ebu `Abdillaha ed-Dinavarija, koji je rekao: “Sreo sama hiljadu (!!!) učenjaka, i svi su bili na stavu Nehavandija. (tj. odrekli su se od sljedbenika kelama i tekfiri su eš`arije zbog navodenih stvari)

[“Dhemm el-Kelam”, 4/408]

I kaže:

فقد شخنت كتاب تكفير الجهمية من مقالات علماء الإسلام فيهم ودأب الخلفاء فيهم ودق عامة أهل السنة عليهم وإجماع المسلمين على إخراجهم من الملة

“Zaista, napunio sam knjigu “tekfirul džehmijje” sa govorom učenjaka islama i idžma’ muslimana u vezi tekfira njih.”

[Dhemm el-Kelam”, 5/348”]

سمعت أبي يقول: سمعت أبا المظفر الترمذي -هو حبال بن أحمد- إمام أهل ترمذ يشهد عليهم بالزندقة

I također od Imama Tirmijza, šejh sejfus-sunne, Ebul-Muzzafer Habbal ibn Ahmed bin Habbal, rahimehullah, se prenosi, da je posvjedočio **da su zindici**.

[“Dhemm el-Kelam”, 5/111]

I ipak se prenosi govor učenjaka, nazivajući ih braćom tj. obožavaocima lata i `uzzata:

Rekao je Abdul-Melik bin el-Hussejn (443 n.H), rahimehullahu, u stihovima:

الأشعرية ضلال زنادقة إخوان من عبد العزى مع اللات برهم كفروا جهرا

“...Eš`arije su zabludeni zindici, braća od onih koji su obožavali el-lata i el-`Uzza, u Gospodara njihovog su javno počinili nevjerstvo.”

[“Ithbatul-Hadd”, imam Dašhti, rahimehullah, s. 268].